Гнів батька

Олександр Грін

Олександр Грін
ГНІВ БАТЬКА
Оповідання

Переклад Віктора Часника

Текст розміщено електронним видавництвом Укрлібу. Розповсюдження чи передрук тексту можливі тільки після узгодження з перекладачем!

Напередодні повернення Беринга з довгої подорожі його син, маленький Том Беринг, зазнав нападу тітки Корнелії і її чоловіка, дядька Карла.

Том пускав у похмурій бібліотеці кольорові мильні бульбашки. За ним значилися злочини більш значні, наприклад, дірка на жовтій портьєрі, зроблена збільшувальним склом, розглядання картинок в "Декамероні", бійка з сином сусіда, — але мильні бульбашки особливо схвилювали Корнелію. Просторий манірний будинок не виносив легковажності, і дядько Карл урочисто відняв у хлопчика блюдце з піною, а тітка Корнелія — скляну трубочку.

Корнелія довго пророкувала Тому страшну долю бешкетників: зробитися злочинцем або волоцюгою — і, закінчивши догану, сказала:

— Бійся гніву батька! Як тільки приїде брат, я безжально розповім йому про твої вчинки, і його гнів всією вагою обрушиться на тебе.

Дядько Карл нагнувся, взявшись у боки, і додав:

— Його гнів буде жахливий!

Коли вони пішли, Том забився в велике крісло і спробував уявити, що його чекає. Правда, Карл і Корнелія виражалися завжди пишномовно, але неодноразове згадування про "гнів" батька сильно бентежило Тома. Запитати тітку або дядька про те, що таке гнів, — означало б показати, що він злякався. Том не хотів доставити їм цього задоволення.

Подумавши, Том зліз з крісла і з гідністю попрямував в сад, мріючи дізнатися дещо від зустрінутих людей.

У тіні дубу лежав Оскар Мунк, літератор, родич Корнелії, читаючи газету.

Том наблизився до нього безшумним індіанським кроком і вигукнув:

— Хуг!

Мунк відклав газету, обняв хлопчика за коліна і притягнув до себе.

— Все спокійно на Оріноко, — сказав він. – Гурони відійшли у прерії.

Але Том засмутився і не піддався грі.

— Чи не знаєте ви, хто такий гнів? — похмуро запитав він. — Нікому не говорите, що я говорив з вами про гнів.

— Гнів?

— Так, гнів батька. Батько приїжджає завтра. З ним приїде гнів. Тітка буде пліткувати, що я пускав бульбашки і пропалив дірку. Дірка була маленька, але я ... не хочу, щоб гнів дізнався.

— Ах так! — сказав Мунк з диким і незрозумілим для Тома реготом, який змусив хлопчика відступити на три кроки. — Так, гнів твого батька виглядає неважно. Чудовисько, яких мало. У нього чотири руки і чотири ноги. Здорово бігає! Очі косі. Неприємна особистість. Жахлива істота.

Том занудьгував і позадкував, з подивом розглядаючи Мунка, який так весело описує страшну істоту. У нього пропала охота розпитувати кого-небудь ще, і він деякий час задумливо бродив по алеях, поки не побачив дівчинку з сусіднього будинку, восьмирічну Моллі; він побіг до неї, щоб поскаржитися на свої нещастя, але Моллі, побачивши Тома, пустилася бігом геть, так як їй було заборонено грати з ним після спільного пускання стріл в скла оранжереї. Призвідником, як завжди в таких випадках, вважався Том, хоча на цей раз сама Моллі намовила його "спробувати" потрапити в раму.

Рухомий відчуттям прихильності і благоговіння до тоненької кучерявої істоти, Том кинувся навпростець крізь кущі, подряпав обличчя, але не наздогнав дівчинку і, витерши сльози образи, пішов додому.

Покоївка, накривши до сніданку стіл, пішла. Том помітив великий графин з золотистим вином і згадав, що капітан Кідд (з книги "Берегові пірати") повинен був пити ром на безлюдному острові, в повній і обридливій самоті.

Том дуже любив Кідда, а тому, влізши на стіл, налив склянку вина, пробурмотів:

— За ваше здоров'я, капітан. Я прибув на пароплаві врятувати вас. Не бійтеся, ми знайдемо вашу дочку.

Ледве Том сьорбнув зі склянки, як увійшла Корнелія, зняла п'яницю з столу і мовчки, але сумлінно ляснув три рази по тому самому місцю. Потім пролунав крик оскаженілої старої, і, вирвавшись з її рук, злочинець втік до саду, де сховався під підлогою дерев'яної альтанки.

Він усвідомлював, що загинув. Вся його надія була на заступництво батька перед гнівом.

Про свого батька Том пам'ятав лише, що у нього чорні вуса і тепла велика рука, в якій цілком ховалося лице Тома. Матері він не пам'ятав.

Він сидів і зітхав, намагаючись уявити, що станеться, коли з клітки випустять гнів.

На думку Тома, клітка була необхідна для чудовиська. Він витягнув з кута лук з двома стрілами, які змайстрував сам, але засумнівався в достатності такої зброї. Збадьорившись, Том виліз з-під альтанки і крадькома проник через терасу в кабінет дядька Карла. Там на стіні висіли пістолети і рушниці.

Том знав, що вони не заряджені, так як говорилося про це безліч раз, але він сподівався викрасти пороху у сина садівника. Кулею міг служити камінчик. Ледве Том видерся на спинку дивана і почав знімати величезний пістолет з мідним стволом, як увійшов дядько Карл і, свиснувши від подиву, вхопив хлопчика жорсткими пальцями за потилицю. Том вирвався, впав з дивана і забив коліно.

Він встав, накульгуючи, і, опустивши голову, похмуро втупився на величезні черевики дядька.

— Скажи, Том, — почав дядько, — чи гідно тебе, сина Гаральда Беринга, потайки проникати в цей кабінет, який не знав ніколи скандалів з метою крадіжки? Подумав ти про свій вчинок?

— Я думав, — сказав Том. — Мені, дядько, потрібен був пістолет. Я не хочу здаватися без бою. Ваш гнів, який приїде з батьком, візьме мене тільки мертвим. Живий я не піддамся йому.

Дядько Карл помовчав, видав звук, схожий на здавлене мукання, і став до вікна, де почав набивати люльку. Коли він скінчив це заняття і повернувся, його обличчя чимось нагадувало вираз обличчя Мунка.

— Я тебе замкну тут і залишу без сніданку, — сказав дядько Карл, спокійно зупиняючись в дверях кабінету. — Залишайся і слухай, як клацне ключ, коли я закрою двері. Так само клацають зуби гніву. Не смій нічого чіпати.

З тим він вийшов і, два рази клацнувши ключем, вийняв його і поклав у кишеню.

Том негайно припав очима до замкової щілини. Побачивши, що дядько зник за поворотом, Том відкрив вікно, виліз на дах будівлі і зістрибнув з неї на квітник, підім'явши кущ циній. Їм рухав холодний відчай загиблої істоти. Він хотів піти в ліс, викопати землянку і жити там, харчуючись ягодами і квітами, поки не вдасться відшукати скарб із золотом і зброєю.

Так розмірковуючи, Том тупцював біля огорожі і побачив крізь ґрати автомобіль, що мчить по шосе до будинку дядька Карла. В екіпажі поруч з літнім чорновусим чоловіком сиділа білява молода жінка. За цим автомобілем мчав другий автомобіль, навантажений ящиками і валізами.

Ледве Том розглянув все це, як автомобілі завернули до під'їзду, і шум їзди припинився.

Неясний спогад про велику руку, в якій ховалося все його обличчя, змусив хлопчика зупинитися, а потім стрімголов мчати додому. "Невже це мій батько? "— думав він, пробігаючи навпростець по клумбах, забувши про втечу з кабінету, зі жаданням розради і пощади.

З заднього входу Том пробрався через всі кімнати в передню, і сумніви його зникли. Корнелія, Карл, Мунк, покоївка і чоловіча прислуга — всі були тут, всі метушилися навколо найвищої людини з чорними вусами і його супутниці.

— Так, я виїхав днем раніше , — говорив Беринг, — щоб швидше побачити хлопчика. Але де він? Не бачу його.

— Я приведу його, — сказав Карл.

— Я прийшов сам, — сказав Том, протискуючись між Корнелією і товстою служницею. Беринг примружився, коротко зітхнув і, піднявши сина, поцілував його в роздряпану щоку.

Дядько Карл витріщив очі.

— Але ж ти був покараний! Був замкнений!

— Сьогодні він амністований, — заявив Беринг, підводячи хлопчика до молодої жінці.

"Чи не це його гнів? — подумав Том. — Навряд чи. Не схоже".

— Вона буде твоя мати, — сказав Беринг. — Будьте матір'ю цьому дурнику, Кет.

— Ми будемо з тобою грати, — шепнув на вухо Тома теплий лоскотливий голос.

Він ухопився за її руку і, вірячи батькові, подивився в її сині великі очі. Все це ніяк не нагадувало Карла і Корнелію. До того ж сніданок був забезпечений.

Його затормошили і повели умиватися. Однак на серці у Тома не було достатнього спокою тому, що він добре знав як Карла, так і Корнелію. Вони завжди виконували свої обіцянки і тепер, безсумнівно, увійшли в зносини з гнівом. Скориставшись тим, що покоївка вирушила змінити рушник, Том кинувся до кімнати, яка, як він знав, була приготовлена для його батька.

Том знав, що гнів там. Він замкнений, сидить тихо і чекає, коли його випустять.

Зазирнувши до замкової щілини, Том нікого не побачив. На підлозі лежали зв'язки килимів, хутра, стояли закутані в циновки ящики. Кілька скринь — серед них дві з відкинутими до стіни кришками — незвично змінювали вид великого приміщення, обставленого з манірною ваговитістю спокійного і нерухомого життя.

Лякаючись своїх справ, але знемагаючи від бажання зняти тяжкість, що давить серце, Том потягнув двері і зайшов до кімнати. До його полегшення, на ліжку лежав справжній револьвер. Нічого не розуміючи в револьверах, знаючи лише по книгам, де потрібно натиснути, щоб вистрілило, Том схопив браунінг, і, тримаючи його у витягнутій руці, насмілившись, підступив до розчиненої скрині.

Тоді він побачив гнів.

Висотою чверті в дві, біле чотирируке чудовисько озлило на нього з скрині страшні, косі очі.

Том скрикнув і натиснув там, де потрібно було натиснути.

Скриня як би вибухнула. Звідти свиснули черепки, брязнувши по вікну і столам. Том сів на підлогу, стискаючи револьвер, що не втомлювався палити, і, відкинувши його, кинувся, ридаючи, до блідого, як папір, Беринга, який ввірвався разом з Карлом і Корнелією.

— Я вбив твій гнів! — кричав він у захваті і потрясінні. — Я його застрелив! Він не може тепер ніколи чіпати! Я нічого не зробив! Я пропалив дірку, і я пив ром з Кіддом, але я не хотів гніву!

— Заспокойся, Том, — сказав Беринг, з полегшенням стискаючи тріпотливе тіло сина. — Я все знаю. Мій маленький Том ... бідна, жива душа!

© Віктор Часник. Переклад з російської. 2020.